

וזהו שמחדש ריב"ל שעתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות ואוצרותיו למלאות, כי כל צדיק יקבל את שני סוגי השכר. ב"ש הראויים לשלוש מאות ועשרה עולמות יקבלו גם את סוג השכר של ב"ה "אוצרותיהם אמלא", ואילו בית הלל יקבלו גם את סוג השכר של ב"ש ש"י עולמות, ולכן נקט התנא לשון "להנחיל" שהוא לשון ירושה ומתנה ולא לשון נתינת שכר.

1234567

הנדר הבסיסי

אלא שיש כאן סתירה הדורשת ביאור, כי כדי לקבל את השכר של ב"ש יש צורך בביטול גמור כדלעיל, וכדי לקבל את שכרם של ב"ה יש צורך בהרגשת מעלת הנשמה ומעלת עצמו שזיכך נשמתו, ואיך יתכן ליתן לצדיק אחד שני סוגי שכר הופכיים הדורשים מצב נפשי שונה ומנוגד. על כך אומר רבי שמעון בן חלפתא "לא מצא הקב"ה כלי המחזיק ברכה לישראל אלא השלום" כי השלום ענינו חיבור בין שני הפכים. לכן הביאו התנא בסוף המשנה כי הוא המשלים דברי רבי יהושע בן לוי.

תוכנו של הפסח בשוב עשר שאלות בהגדה

בא וראה את ביאורו²⁶ המופלא וכמה בהירות הוא מביא במהותו של חג הפסח, תוך שהוא מישב באבחה אחת את כל הקושיות ששאל בפשט ההגדה:

א. בפסקה "הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים כו" פסקה זו באה אחרי "מגיד" ולאחר פתיחת הסדר, ופשיטא שאין ענינה הזמנת אורחים לסדר כי נאמרת לאחר הקידוש שהוא עצמו כוס ראשונה של הסדר, אלא שהיא חלק מההגדה ומסיפור יציאת מצרים, וא"כ מה הקשר בין "לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים" המדבר בעוני ישראל במצרים ובין יציאת מצרים. ואיך קשורים "השתא הכא" ו"השתא עבדין" המדברים בגלות הנוכחית לסיפור יציאת מצרים.

ב. קושית המפרשים: "די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים" הלא את

המצות אכלו ישראל בצאתם ממצרים ולא בארץ מצרים כמו שנאמר "כי גורשו ממצרים כו"²⁷.

ג. קושית הריטב"א:²⁷ "עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו ה' אלקינו ביד חזקה כו' ואילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו כו' הרי אנו ובנינו כו' משועבדים היינו כו'" הלא גזירת הגלות היתה לארבע מאות שנה ואחר כך נפקעת מאליה, ואיך יתכן לומר שאנו ובנינו כו' היינו משועבדים למצרים.

ד. "מתחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו" הקירוב שקרבנו היה בימות אאע"ה כמוזכר בהגדה "מתחלה וכו' אבותינו" - תרח, ומדוע אומר בעל ההגדה "ועכשיו".

ה. ואפילו את"ל שעכשיו היינו ביציאת מצרים הרי ה"קרבנו" היה הרבה קודם בברית בין הבתרים.

ו. "זו היא שעמדה כו" מדוע שייכת פיסקה זו לפסח דוקא. הלא יכולים היינו לאומרה גם בפורים וגם בחנוכה למשל, כאמור "שבכל דור ודור עומדים עלינו כו".

ז. "זבנה לנו את בית הבחירה כו" צריך להבין הלא בכל הארבע עשרה מעלות טובות למקום עלינו טורחים המפרשים להסביר תוכן המעלה (לדוגמא "אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה"), ודוקא במעלה האחרונה מפרש בעל האגדה "לכפר על כל עונותינו".

ח. אם כבר רצה בעל ההגדה לכתוב את המעלה שבבניית ביהמ"ק, הלא מעלתו היא שבזכותו משרה הקב"ה שכינתו עלינו.

ט. מעלת כפרת העונות נוגעת רק לאלה הצריכים כפרה ומעלת השראת השכינה נוגעת לכל ישראל.

י. מדוע נקט כן בעל ההגדה את הלשון "בית הבחירה" ולא הלשון הרגיל ¹²³⁻⁴⁵⁶⁷ בית המקדש וכד'.

והנה ביאורו: כשיושב ילד יהודי לסדר, עוד קודם ששאל את קושיות ההגדה מתעוררות אצלו כמה שאלות הטורדות מנוחתו: היאך זה שהקב"ה גאלנו והוציאנו לחרות ועם זאת אנו בגלות מרה שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו בדיוק כפי שהיה בגלות מצרים. היכן הרכוש הגדול שהיה לעם ישראל בצאתם ממצרים. ואיך יתכן שעדיין יש בינינו עניים. ובנוסף, הרי כל רשעי ישראל מתו במכת החושך²⁸ ומהיכן הגיע לסדר בן רשע.

בכדי להבהיר קושיות אלו הקדים בעל ההגדה את הפיסקה "הא לחמא עניא כו", המגלה שגאולת מצרים לא היתה הגאולה האמיתית והשלמה שאין אחריה גלות, ואלו המצות שאכלו אבותינו במצרים הגם שלפועל כבר לא היו בארץ מצרים, אבל מצרים עדיין נשארה בהם, והם מצד עצמם עדיין בגלות, לכן יש בנו עדיין עניים ובן רשע ו"השתא עבדין"²⁹ משום שעדיין לא יצאנו לגמרי משעבוד מצרים.

א"כ נשאלת השאלה על מה חוגגים אנו את חג הפסח ומדוע נוהגים אנו בלילה זה מנהג בני חורין, והלא עדיין נמצאים אנו בעבדות ובגלות. והתשובה היא, על זה שהקב"ה הוציא אותנו ממצרים ביד חזקה "נגד מדת הדין", ואילו היה הדבר תלוי בנו הרי אנו ובנינו היינו נשארים במצרים גם אחרי שפקעה הגזירה לגלות של ארבע מאות שנה. שם במצרים התגלתה הבחירה של הקב"ה בישראל, כי הבחירה האמיתית היא לא בגלל מעלת הדבר הנבחר (שאז הבחירה אינה מצד הבוחר אלא מצד הנבחר), אלא רק בגלל רצון פנימי המצוי בבוחר, והגם שישראל

28 שמו"ר פי"ד, ג. תנחומא וארא, יד. פרש"י בא י, כב.

29 ראה שמחת הרגל להחיד"א בתחילתו (לימוד ג, ד"ה צפון).

לא השלימו את תיקון החטאים ולא ביררו כל שהיה עליהם לברר ולתקן במצרים, בכ"ז הוציא ה' אותם ממצרים ביד חזקה.

אוצר החכמה

הבחירה בישראל שהיא בחירה עצמית ולמעלה מטעם ודעת, היא זו המביאה את האפשרות לכפר על עונותינו, שהרי מצד השכל וההיגיון אין מקום לכפרה על מעשים, אבל מצד הבחירה של הקב"ה בישראל והקשר העצמי שביניהם יכולה להיות כפרה על עונות, הגם שאין הדבר מתישב על פי שכל. הבחירה והקירוב שמקרב ה' אותנו לעבודתו היא בכל עת, ועל כן אומרים אנו "ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו".

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
משנתו של הרבי מליובאוויטש: אליטוב, אליהו מאיר (1) {0} עמוד מס: 156 הודפס ע"י אוצר החכמה